

Sygn. akt I C 1382/20

POSTANOWIENIE

Dnia 27 października 2020 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: Asesor Sądowy Michał Maj

Protokolant: Elżbieta Oleszkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 27 października 2020 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa B.S. I W.S.

przeciwko M.

o zapłatę

postanawia:

I. na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 (1) k.p.c. zawiesić postępowanie do czasu udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odpowiedzi na pytania prejudycjalne wskazane w pkt II,

II. na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o udzielenie odpowiedzi na pytania:

1. czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej przepisów krajowych, zgodnie z którą Sąd po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku umownego, nie skutkującego nieważnością umowy, może uzupełnić treść umowy przepisem dyspozytywnym prawa krajowego,

2. czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej przepisów krajowych, zgodnie z którą Sąd po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku umownego, skutkującego nieważnością umowy, może uzupełnić treść umowy przepisem dyspozytywnym prawa krajowego, aby zapobiec nieważności umowy, pomimo że konsument godzi się na nieważność umowy.

Za zgodność z oryginałem

SEKRETARZ SĄDOWY
Pomocnik Sekretarza Sądowego
Sądu Rejonowego dla Warszawy – Śródmieścia
w Warszawie

Agnteszka Swtt

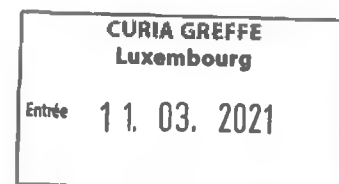
WERSJA ZANONIMIZOWANA WNIOSKU SPORZĄDZONA DNIA 18.02.2021 R.

Sygn. akt I C 1382/20

WNIOSEK O WYDANIE ORZECZENIA W TRYBIE PREJUDYCJALNYM

Dnia 27 października 2020 roku

1. **Sąd odsyłający.**
2. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie: Przewodniczący: Asesor Sądowy Michał Maj, adres: ul. Marszałkowska 82, 00-517 Warszawa, tel.: +48 22 55 39 616, +48 22 55 39 622, +48 22 55 39 623, faks: 22 55 39 579, e-mail: 1c@warszawa-srodmiescie.sr.gov.pl (e-mail Wydziału I Cywilnego).
3. **Strony w postępowaniu głównym i ich przedstawiciele.**
4. Powodowie: B.S. i W.S. reprezentowani przez adw. J.W.
5. Pozwany: M. reprezentowany przez r.pr. A.C.-W.
6. **Przedmiot sporu w postępowaniu głównym i istotne okoliczności faktyczne:**
7. W pozwie wniesionym w dniu 23.07.2020 r. powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kwot 37.866,11 PLN i 5.358,10 CHF z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10.04.2020 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu równowartości rat kapitałowo-odsetkowych pobranych przez pozwanego w okresie od dnia 14.06.2010 r. do dnia 12.12.2012 r. w oparciu o umowę kredytu z dnia 3.02.2009 r., która zawiera niedozwolone postanowienia umowne skutkujące nieważnością tej umowy, natomiast w razie uznania, że zawarte w umowie kredytu niedozwolone postanowienia umowne nie powodują jej nieważności powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz kwoty 44.976,66 PLN tytułem zwrotu równowartości nadpłaconej części rat kapitałowo-odsetkowych pobranych przez pozwanego w okresie od dnia 1.06.2010 r. do dnia 12.01.2020 r. Powodowie wnieśli także o zasądzenie na ich rzecz kwoty 724,14 PLN tytułem z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10.04.2020 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu równowartości składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego kredytu.

8. W piśmie procesowym z dnia 9.09.2020 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa wskazując, że w jego ocenie umowa kredytu zawarta przez strony nie jest nieważna ani nie zawiera niedozwolonych postanowień umownych.
9. Na rozprawie w dniu 27.10.2020 r. po pouczeniu powodów o skutkach nieważności umowy kredytu powodowie osobiście stwierdzili, że rozumieją prawne i finansowe konsekwencje nieważności tej umowy i zgadzają się na nie.
10. W dniu 3.02.2009 r. strony zawarły umowę nr 01091909/2009 o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych „MultiPlan” waloryzowany kursem CHF. Przedmiotem umowy było udzielenie przez pozwanego powodom kredytu na sfinansowanie kosztów zakupu lokalu mieszkalnego od dewelopera (§ 1 ust. 1 i § 1 ust. 1A). Kwota kredytu wynosiła 340.000 zł (§ 1 ust. 2). Walutą waloryzacji kredytu był CHF (§ 1 ust. 3). Okres kredytowania wynosił 360 miesięcy, tj. od dnia 3.02.2009 r. do dnia 12.02.2039 r. (§ 1 ust. 4). Kredyt był spłacany w równych ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5). Pierwotnie oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosiło 7,87 %, przy czym tymczasowo (w okresie ubezpieczenia kredytu) było podwyższone do 8,87%, natomiast marża banku wynosiła 7,20% (§ 1 ust. 8). Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, ustalonej jako stawka LIBOR 3M podwyższona o stałą marżę banku wynoszącą 7,20% (§ 9 ust. i 2). Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych § 1 ust. 5, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat (§ 10 ust. 1). Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane były w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 10 ust. 5). Wcześniejsza spłata całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej a także spłata przekraczająca wysokość raty powodowała, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF, z tabeli kursowej Banku, obowiązującym na dzień i godzinę spłaty (§ 12 ust. 5).
11. W dniu 18.02.2012 r. strony zawarły aneks do umowy kredytu, który pozwalał powodom spłacać raty kredytu bezpośrednio w walucie CHF.
12. W okresie od dnia 14.06.2010 r. do dnia 12.12.2012 r. powodowie uiszcili na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kredytu kwotę 37.866,11 PLN i 5.358,10 CHF.

13. Natomiast w okresie od dnia 1.06.2010 r. do dnia 12.01.2020 r. powodowie uiścili na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kredytu kwotę stanowiącą równowartość 219.169,44 PLN. Gdyby zaś przyjąć, że stron nie wiązały § 10 ust. 5 i § 12 ust. 5 umowy kredytu przy jednoczesnym obowiązywaniu pozostałych postanowień umowy, suma rat kredytu w tym okresie wynosiłaby o 43.749,97 PLN mniej. Z kolei jeśliby przyjąć, że kapitał kredytu i raty kredytu były przeliczane kursem średnim Narodowego Banku Polskiego (zamiast kursami stosowanymi w tabeli kursowej pozwanego banku), suma rat kredytu w tym okresie wynosiłaby o 2.813,45 PLN i 2.369,79 CHF mniej od kwoty rzeczywiście wpłaconej przez powodów.

14. Właściwe przepisy prawne.

15. Przepisy polskie.

16. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93, ze zm.), dalej: k.c.

17. Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹).

18. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim. (art. 358 w brzmieniu obowiązującym do dnia 23.01.2009 r.).

19. § 1. Jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia w walucie obcej. § 2. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna stanowi inaczej. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonana (art. 358 w brzmieniu obowiązującym od dnia 24.01.2009 r.).

20. § 1. Postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień

określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. § 2. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. § 3. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. § 4. Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹).

21. Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385²).

22. Kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości (art. 405).

23. § 1. Przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. § 2. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410).

24. **Przepisy Unii Europejskiej.**

25. **Dyrektywa Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29 - wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 2, s. 288), dalej: dyrektywa 93/13.**

26. Państwa Członkowskie powinny zapewnić, aby nieuczciwe warunki nie były zamieszczane w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami oraz, jeżeli jednak takie warunki zostają w nich zawarte, aby nie były one wiążące dla konsumenta, oraz zagwarantować, żeby umowa obowiązywała strony zgodnie z zawartymi w niej postanowieniami, pod

warunkiem że po wyłączeniu z umowy nieuczciwych warunków może ona nadal obowiązywać (motyw dwudziesty pierwszy).

27. Sądy i organy administracyjne Państw Członkowskich muszą mieć do swojej dyspozycji stosowne i skuteczne środki zapobiegające stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (motyw dwudziesty czwarty).

28. Państwa Członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków (art. 6 ust. 1).

29. Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami (art. 7 ust. 1).

30. Środki określone w ust. 1 obejmują postanowienia, według których osoby i organizacje mające uzasadniony interes na mocy prawa krajowego, związany z ochroną konsumentów, będą mogły wszcząć postępowanie zgodnie z właściwym prawem krajowym przed sądami lub przed organami administracyjnymi mającymi odpowiednie kwalifikacje do decydowania, czy warunki umowy sporządzone do celów ogólnego wykorzystania są nieuczciwe; co umożliwi powyższym osobom i organizacjom podjęcie stosownych i skutecznych środków w celu zapobieżenia stałemu stosowaniu takich warunków (art. 7 ust. 2).

31. Uzasadnienie odesłania.

32. W niniejszej sprawie powodowie będący konsumentami kwestionują niezgodnione z nimi indywidualnie postanowienia § 10 ust. 5 i § 12 ust. 5 umowy kredytu, które dotyczą przeliczenia kwoty kredytu i rat kredytu (tzw. klauzule przeliczeniowe). Postanowienia te zostały zaczerpnięte z wzorca umownego stosowanego przez pozwany bank, a postanowienia umowne o tożsamym brzmieniu były wielokrotnie przedmiotem kontroli sądowej. W orzecznictwie postanowienia te niemal jednolicie są uznawane są za

niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.¹ Przedmiotem kontrowersji jest jednak zagadnienie, jaki jest skutek abuzywności powyższych postanowień.

33. W dawniejszym orzecnictwie często spotykane były poglądy, że brak związania konsumenta klauzulami przeliczeniowymi wywołuje jedynie taki skutek, że kapitał kredytu i raty kredytu powinny zostać przeliczone na podstawie innego kursu niż kurs pozwanego banku (w tym w szczególności kursem średnim Narodowego Banku Polskiego).² Jako podstawy prawne takiego rozstrzygnięcia wskazywano przepisy ogólne Kodeksu cywilnego takie jak art. 56, art. 65 i art. 354.

34. Jednakże Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej odpowiedzi na pytanie prejudycjalne w wyroku z dnia 3.10.2009 r. (C-260/18, Dziubak) wskazał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki

¹ por.:

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 r., I ACa 16/15, LEX nr 1733746;
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2016 r., II CSK 750/15, LEX nr 2182659;
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 listopada 2016 r., I ACa 276/16, LEX nr 2256955,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia z dnia 13 stycznia 2017 r., XXVII Ca 3360/16, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2017 r., XXVII Ca 1929/16, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 24 maja 2017 r., XXVII Ca 3046/16, LEX nr 2307696;
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 22 czerwca 2017 r., XXVII Ca 3477/16;
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 28 listopada 2017 r., XXVII Ca 911/17, LEX nr 2669116
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 października 2019 r., V Ca 3290/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 października 2019 r., V ACa 567/18, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 listopada 2019 r., I ACa 722/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 listopada 2019 r., V ACa 752/18, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 grudnia 2019 r., I ACa 442/18, LEX nr 2770377,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 16 grudnia 2019 r., I ACa 952/18, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 grudnia 2019 r., I ACa 86/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2019 r., I ACa 697/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 15 stycznia 2020 r., I ACa 104/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 stycznia 2020 r., I ACa 67/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 lutego 2020 r., V Ca 449/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 lutego 2020 r., XXVII Ca 2114/18, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 lutego 2020 r., V Ca 2338/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 marca 2020 r., XXVII Ca 153/19, niepubl.
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2020 r., I ACa 367/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 9 marca 2020 r., I ACa 80/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 marca 2020 r., I ACa 168/19, niepubl.,

² por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, MoP 2017 nr 15, str. 779,
- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, LEX nr 2626330,
- postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2019 r., V CSK 152/19, LEX nr 2745871,

wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, w przypadku gdy strony umowy wyrażą na to zgodę.³

35. Na skutek wskazanego wyroku Trybunału Sprawiedliwości koncepcja uzupełniania umów kredytów indeksowanych kursem waluty obcej kursem średnim Narodowego Banku Polskiego na podstawie przepisów ogólnych Kodeksu cywilnego została odrzucona w orzecznictwie sądów polskich. Obecnie dominują zaś dwa przeciwstawne poglądy. Według pierwszego umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej po usunięciu klauzul przeliczeniowych powinna być traktowana jako umowa kredytu złotowego.⁴ Natomiast według drugiego poglądu wyeliminowanie niedozwolonych klauzul przeliczeniowych skutkuje nieważnością całej umowy kredytu.⁵

36. W orzecznictwie została ponadto wyrażony jeszcze jeden pogląd, według którego usunięcie klauzul przeliczeniowych z umowy nie powoduje żadnego z dwóch wyżej wskazanych skutków natomiast kapitał kredytu i raty kredytu powinien zostać przeliczone kursem średnim Narodowego Banku Polskiego, z tym jednak, że podstawą prawną tego zabiegu nie są przepisy ogólne Kodeksu cywilnego, lecz art. 24 ustawy o Narodowym Banku Polskim. Pogląd ten został jednak wyrażony w orzecznictwie tylko jednego Sądu krajowego⁶ i nie zyskał poparcia w orzecznictwie innych sądów.

37. W orzecznictwie został wyrażony jeszcze jeden pogląd – na gruncie umowy kredytu, która została zawarta po dniu 24.01.2009 r., a zatem kiedy obowiązywał już przepis art. 358 k.c. w nowym brzmieniu. Mianowicie na

³ por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak, pkt 62

⁴ por.:

- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 października 2019 r., V Ca 289/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 lutego 2020 r., V Ca 449/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 lutego 2020 r., V Ca 2338/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 marca 2020 r., XXVII Ca 153/19, nipubl.

⁵ por.:

- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 października 2019 r., V Ca 3290/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 listopada 2019 r., I ACa 722/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 grudnia 2019 r., I ACa 442/18, LEX nr 2770377,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 30 grudnia 2019 r., I ACa 697/18, Legalis,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 stycznia 2020 r., I ACa 67/19, Legalis,
- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 lutego 2020 r., XXVII Ca 2114/18, Legalis,

⁶ por.:

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 grudnia 2019 r., I ACa 1/19, niepubl.,
- wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 czerwca 2020 r., I ACa 1684/17, LEX nr 3044427

gruncie umowy zawartej w dniu 24.07.2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie wyraził następujące stanowisko: „Uznanie za abuzywne postanowień umownych dotyczących indeksacji mogą skutkować nieważnością całej umowy bądź nieważnością części postanowień pod warunkiem, że bez abuzywnych zapisów indeksacyjnych umowa nadaje się do utrzymania w pierwotnym charakterze założonym przez strony kredytu. Postanowienia uznane za niedozwolone podlegają zniesieniu w zakresie, w jakim ich treść jest niedopuszczalna. W ocenie orzekającego Sądu stwierdzenie abuzywności części postanowień dotyczących indeksacji nie musi oznaczać, że zakwestionowaniu podlega cały opisywany mechanizm waloryzacji. Powtórzyć trzeba, że mechanizm indeksacji kredytu to w istocie umowna klauzula waloryzacyjna przewidziana w art. 358¹ § 2 k.c. ustalająca wysokość świadczenia według innego niż pieniądź polski miernika wartości. (...) Celem tego instrumentu jest przeciwdziałanie zmianie siły nabywczej pieniądza i zachowanie równowagi świadczeń stron. Stąd też samego mechanizmu waloryzacji nie można uznać za sprzeczny z dobrymi obyczajami czy też rażąco naruszający interes konsumenta. Dlatego też aktualne jest w ocenie Sądu Okręgowego poszukiwanie odpowiedzi na możliwość ustalenia i przyjęcia innego kursu dla dokonania rozliczeń między stronami, przy zachowaniu mechanizmu indeksacji. Nie jest więc wykluczona ani tzw. redukcja utrzymująca skuteczność postanowienia abuzywnego, ani możliwość uzupełniania luk w umowie powstałych po wyeliminowaniu abuzywnego mechanizmu indeksacji, w szczególności, że jak słusznie podkreślił Sąd Rejonowy istotne w niniejszej sprawie, iż kredyt był udzielony w lipcu 2009 r., a więc po zmianie przepisów dotyczących zasady walutowości określonych w art. 358 § 2 k.c. Zgodnie z obowiązującą od dnia 24 stycznia 2009 r. treścią art. 358 § 1 k.c. jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej. Natomiast § 2 stanowi, iż wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej.

W konsekwencji treść art. 358 § 2 k.c. oznacza, iż w przypadku uznania, że określony w umowie sposób przeliczania kwoty kredytu nie wiąże stron, ustawa przewiduje mechanizm, który może zastąpić klauzulę uznaną przez Sąd za abuzywną.”⁷

38. Dla porządku należy zauważyć, że w orzecznictwie jednolicie prezentowane jest stanowisko, że art. 358 k.c. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 24.01.2009 r. nie może znaleźć zastosowania do umów zawartych przed tą datą.⁸

39. Z uwagi na fakt, że w niniejszej sprawie strony zawarły umowę w dniu 3.02.2009 r., czyli w czasie, kiedy obowiązywał już art. 358 k.c. w nowym brzmieniu, pojawia się konieczność rozważenia, czy w skutkiem uznania za nieuczciwe postanowień zawartych w § 10 ust. 5 i § 12 ust. 5 umowy kredytu możliwe jest „uzupełnienie luki” w tej umowie w taki sposób, jak zostało to przedstawione w cytowanym wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie.

⁷ por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 lutego 2020 r., XXVII Ca 1196/18, LEX nr 3032540

⁸ por.:

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, LEX nr 2369626 - dotyczący umowy z dnia 1.06.2001 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 stycznia 2018 r., I ACa 674/17, LEX nr 2446523 - dotyczący umowy z dnia 20.09.2004 r.,

- wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, LEX nr 2626330 - dotyczący umowy z dnia 23.04.2008 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 czerwca 2019 r., I ACa 250/19, LEX nr 2716967 - dotyczący umowy z dnia 28.05.2008 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 października 2019 r., VI ACa 264/19, LEX nr 2767468 - dotyczący umowy z dnia 4.07.2008 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 listopada 2019 r., I ACa 265/19, LEX nr 2761605 - dotyczący umowy z dnia 29.08.2006 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 listopada 2019 r., VI ACa 232/19, LEX nr 2784490 - dotyczący umowy z dnia 28.07.2008 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 19 grudnia 2019 r., VI ACa 312/19, LEX nr 2848129 - dotyczący umowy z dnia 27.06.2008 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 grudnia 2019 r., I ACa 1/19, niepubl. - dotyczący umowy z dnia 22.07.2007 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 stycznia 2020 r., VI ACa 817/18, LEX nr 2974714 - dotyczący umowy z dnia 20.12.2007 r.,

- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 lutego 2020 r., V Ca 449/19, LEX nr 3032856 - dotyczący umowy z dnia 6.12.2008 r.,

- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 lutego 2020 r., XXVII Ca 2114/18, LEX nr 3032902 - dotyczący umowy z dnia 7.03.2007 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 lutego 2020 r., V ACa 297/19, LEX nr 2977478 - dotyczący umowy z dnia 28.06.2008 r.,

- wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 4 marca 2020 r., XXVII Ca 153/19, niepubl. - dotyczący umowy z dnia 21.11.2006 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 marca 2020 r., I ACa 257/19, LEX nr 2944310 - dotyczący umowy z dnia 13.08.2008 r.,

- wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 22 czerwca 2020 r., I ACa 1684/17, LEX nr 3044427 - dotyczący umowy z dnia 27.09.2002 r.,

40. Rozstrzygnięcie takie wydaje się budzić wątpliwości w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13. Jak bowiem wyjaśnił Trybunał Sprawiedliwości,⁹ „art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG sprzeciwia się takiemu uregulowaniu państwa członkowskiego, które zezwala sądowi krajowemu, przy stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, na uzupełnienie rzeczonyj umowy poprzez zmianę treści owego warunku. (...) Z brzmienia ust. 1 rzeczonyj art. 6 wynika zatem, że sądy krajowe są zobowiązane wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa ta powinna bowiem w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego. (...) gdyby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów (zob. podobnie ww. postanowienie w sprawie *Pohotovost'*, pkt 41 oraz przytoczone tam orzecznictwo), ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców.”
41. Co więcej, w przytoczonym wyroku (punkt 69) Trybunał wprost nawiązał do punktów 86-88 opinii Rzecznika Generalnego Vericy Trstenjak z dnia 14 lutego 2012 r., w której powyższa kwestia została wyjaśniona w sposób jeszcze bardziej bezpośredni i stanowczy: „Taka zmiana umowy skutkuje tym, że ryzyko przedsiębiorcy wynikające ze stosowania nieuczciwych warunków w transakcjach handlowych zostaje znacznie zmniejszone. Podczas gdy przedsiębiorca ewentualnie musi obawiać się, że wskutek stwierdzenia braku mocy wiążącej warunku pozostanie nadal związany mniej korzystną dla niego

⁹ por. wyrok z dnia 14 czerwca 2012 r., C-618/10, Banco Español de Crédito

umową, zmiana w podanym wyżej znaczeniu skutkuje ostatecznie tym, że warunki umowy zostają dostosowane do stanu zgodnego z ustawą i tym samym możliwego do zaakceptowania dla przedsiębiorcy. Jednak również w przypadkach, w których nieuczciwy charakter jednego lub kilku warunków skutkowałby nieważnością całej umowy, przedsiębiorca może ufać, że umowa mimo to zachowa swoją skuteczność, co w stosownym przypadku może nie być w interesie konsumenta. Perspektywa konwalidacji przyczyn nieważności umowy oraz przejrzystość ryzyka dla przedsiębiorcy mogłyby mieć odwrotny efekt niż zamierzony przez prawodawcę unijnego. Mogłyby one stwarzać dla niego zachętę po prostu do 'spróbowania szczęścia' i włączenia do umowy tylu nieuczciwych warunków, ile to możliwe, licząc na to, że sąd przeoczy większą część z nich. Jak słusznie zauważa Komisja, przedsiębiorca mógłby się ostatecznie poczuć sprowokowany przez taki stan prawny, zwłaszcza że w razie próby zastosowania swoich warunków wobec konsumenta nie miałby nic do stracenia. Te przykłady pokazują, że możliwości zmiany umowy a posteriori przez sąd nie tylko osłabiłyby odstraszący skutek wynikający z art. 6 ww. dyrektywy, lecz miałyby nawet odwrotny efekt. Tym samym cele dyrektywy 93/13 zostałyby pozbawione skuteczności."

42. Powyższe stanowisko znalazło wyraz także w wielu innych orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.¹⁰

43. Należy jednak zwrócić uwagę, że Trybunał Sprawiedliwości dopuścił jeden wyjątek od zasady przewidującej skutek w postaci bezskuteczności

¹⁰ por.:

- pkt 41 postanowienia z dnia 16 listopada 2010 r., C-76/10, Pohotovost',
- pkt 77 i 79 wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler,
- pkt 28, 31 i 32 wyroku z dnia 21 stycznia 2015 r., C-482/13, C-484/13, C-485/13, C-487/13, Unicaja Banco i Caixabank,
- pkt 57 wyroku z dnia 30 maja 2013 r., C-488/11, Asbeek Brusse i de Man Garabito,
- pkt 33-37 postanowienia z dnia 11 czerwca 2015 r. C-602/13, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria,
- pkt 97-100 wyroku z dnia 21 kwietnia 2016 r., C-377/14, Radlinger,
- pkt 36-38 postanowienia z dnia 6 czerwca 2016 r., C-613/15, Ibercaja Banco,
- pkt 57 i 60 wyroku z dnia 21 grudnia 2016 r., C-154/15 i C-307/15, Naranjo i Martínez,
- pkt 71 i 73 wyroku z dnia 26 stycznia 2017 r., C-421/14, Banco Primus,
- pkt 32 wyroku z dnia 31 maja 2018 r., C-483/16, Sziber,
- pkt 73 i 75 wyroku z dnia 7 sierpnia 2018 r., C-96/16 i C-94/17, Banco Santander i Cortés,
- pkt 41 wyroku z dnia 13 września 2018 r., C-176/17, Profi Credit Polska,
- pkt 51 wyroku z dnia 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai,
- pkt 53, 54, 63 wyroku z dnia 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria i Bankia,
- pkt 66-69 wyroku z dnia 7 listopada 2019 r., C-349/18, C-350/18, C-351/18, NMBS

niedozwolonego postanowienia umownego, wskazując¹¹, że „Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której umowa zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dalej obowiązywać po wyłączeniu z niej nieuczciwego warunku, przepis ten nie sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu, które pozwala sądowi krajowemu zarządzić skutkiem nieważności tego warunku poprzez zastąpienie go przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym.”. Powyższe stanowisko zostało następnie przez Trybunał Sprawiedliwości uzupełnione o wskazanie, że „O ile Trybunał przyznał, że sędzia krajowy ma możliwość zastąpienia nieuczciwego warunku względnie obowiązującym przepisem prawa krajowego, o tyle jednak z orzecznictwa Trybunału wynika, że możliwość ta jest ograniczona do sytuacji, w których unieważnienie tego warunku zobowiązywałoby sąd do unieważnienia całej umowy z narażeniem konsumenta na takie skutki, które stanowiłyby dla niego karę.”¹²

44. Co więcej, w wyroku z dnia 14 czerwca 2012 r. Trybunał Sprawiedliwości wskazał wprost, że „art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie można rozumieć jako umożliwiającego sądowi krajowemu, w wypadku gdy stwierdzi on istnienie nieuczciwego warunku w umowie zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, zmianę treści rzeczonoego warunku zamiast zwykłego niestosowania go. (...) art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu państwa członkowskiego (...), który zezwala sądowi krajowemu, przy stwierdzeniu nieważności nieuczciwego warunku w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, na uzupełnienie rzeczonoj umowy poprzez zmianę treści owego warunku.”¹³

45. W końcu zaś Trybunał Sprawiedliwości wyjaśniając znaczenie art. 6 i 7 dyrektywy 93/13 wskazał, że przepisy te „stoją one na przeszkodzie temu, żeby

¹¹ pkt 85 wyroku z dnia 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler

¹² por.:

- pkt 38 postanowienia z dnia 11 czerwca 2015 r. C-602/13, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria,

- pkt 33 wyroku z dnia 21 stycznia 2015 r., C-482/13, C-484/13, C-485/13 i C-487/13, Unicaja Banco i Caixabank,

- pkt 74 wyroku z dnia 7 sierpnia 2018 r., C-96/16 i C-94/17, Banco Santander i Cortés,

- pkt 54 wyroku z dnia 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai,

- pkt 37 i 59 wyroku z dnia 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria i Bankia

¹³ por. pkt 71 i 73 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 czerwca 2012 r., C-618/10, Banco Español de Crédito

uznany za nieuczciwy warunek umowy dotyczący natychmiastowej wymagalności kredytu hipotecznego został częściowo utrzymany w mocy poprzez usunięcie elementów przesądzających o jego nieuczciwym charakterze w przypadku, gdyby to usunięcie sprowadzało się do mającej wpływ na istotę tych warunków zmiany ich treści.”¹⁴

46. Z powyższych rozważań wydaje się wynikać następująca konkluzja. Jeżeli Sąd uznaje postanowienie za niedozwolone, to powinien stwierdzić, że od początku i w całości nie wiąże ono konsumenta. Następnie Sąd powinien rozważyć, czy umowa może funkcjonować bez nieuczciwego postanowienia. Jeśli jest to możliwe, Sąd powinien przestać na uznaniu, że umowa obowiązuje z wyłączeniem klauzul abuzywnych i tym samym problem zastosowania przepisu dyspozytywnego w ogóle nie powstaje. Natomiast w razie stwierdzenia, że umowa nie może istnieć bez nieuczciwego warunku i w konsekwencji umowę należałoby uznać za nieważną, Sąd powinien rozważyć, czy taka nieważność jest niekorzystna dla konsumenta. Jeżeli Sąd stwierdzi, że nieważność umowy nie jest dla konsumenta niekorzystna albo gdy konsument wyraża zgodę na nieważność umowy, Sąd jest zobowiązany do uznania umowy za nieważną w całości i nie może uzupełnić jej treści przepisem dyspozytywnym.
47. Jak wskazano na wstępie, w niniejszej sprawie (podobnie jak w większości innych spraw dotyczących podobnych roszczeń) powodowie wywodzą swoje roszczenia z dwóch alternatywnych podstaw prawnych. W razie uznania, że umowa kredytu może funkcjonować bez niedozwolonych postanowień umownych, powodowie domagają się zwrotu nadpłaconej części rat kredytu związanej ze stosowaniem niedozwolonych postanowień umownych. Natomiast w razie przyjęcia, że umowa nie może istnieć bez nieuczciwych warunków, powodowie wyrażają zgodę na stwierdzenie nieważności tej umowy i w związku z tym domagają się zasądzenia zwrotu wszystkich rat, które uiścili na podstawie nieważnej umowy.
48. W świetle przedstawionego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości wydaje się nie budzić wątpliwości wniosek, że przy tak sformułowanym stanowisku powodów, Sąd odsyłający po stwierdzeniu nieuczciwości klauzul przeliczeniowych jest w istocie ograniczony do przyjęcia jednego z dwóch

¹⁴ por. pkt 64 wyroku z dnia 26 marca 2019 r., C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria i Bankia

rozstrzygnięć. Mianowicie Sąd może uznać, że umowa może istnieć bez klauzul przeliczeniowych i wobec tego zasądzić na rzecz powodów zwrot nadpłaconej części rat kredytu albo uznać, że umowa nie może istnieć bez klauzul przeliczeniowych i wobec tego zasądzić na rzecz powodów zwrot wszystkich rat kredytu. W żadnym z tych wypadków nie jest więc w ogóle możliwe sięgnięcie po przepis dyspozytywny prawa krajowego, zaś taki zabieg byłby sprzeczny z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13.

49. Wobec powyższego wydaje się więc, że uzupełnienie umowy kredytu przez przepis art. 358 § 2 k.c. będzie niedopuszczalne, podobnie jak w każdej innej sprawie, w której konsument wyrazi zgodę na nieważność umowy wynikającą z zastosowania w niej niedozwolonych postanowień umownych. Wobec tego Sąd odsyłający widzi potrzebę udzielenia przez Trybunał Sprawiedliwości odpowiedzi, czy przedstawiony wniosek należy uznać za prawidłowy, czy też za właściwy należy uznać odmienny pogląd zaprezentowany w pkt 37 niniejszego pytania.

50. Pytanie prejudycjalne i propozycja odpowiedzi.

51. Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia uznał za zasadne na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej zwrócić się do Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej o udzielenie odpowiedzi na dwa następujące pytania.

52. Po pierwsze, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej przepisów krajowych, zgodnie z którą Sąd po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku umownego, nie skutkującego nieważnością umowy, może uzupełnić treść umowy przepisem dyspozytywnym prawa krajowego.

53. Po drugie, czy art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie wykładni sądowej przepisów krajowych, zgodnie z którą Sąd po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru warunku umownego, skutkującego nieważnością umowy, może uzupełnić treść umowy

